

עקב טיפול במקרים של רישום ילדים גילה המוקד להגנת הפרט ילדים אשר אינם רשומים בשום מקום. מדובר במשפחות שבהן האם היא תושבת ירושלים והאב תושב ירדן, הגדה המערבית או מקום אחר, והילדים רשומים בתעודת הזהות של אביהם – או שאינם רשומים כלל. כך או אחרת, ילדים אלה אינם מתקבלים במערכת החינוך העירונית בירושלים. לגבי אותם ילדים, חינוך חובה אינו קיים; **לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד**, שישראל אישרה בשנת 1991, המדברת על הזכות לחינוך, אין כל משמעות לגביהם.

האחריות לחינוך בירושלים רובצת על מחלקת החינוך בעירייתה. במכתב משנת 1992, שנשלח לאגודה לזכויות האזרח מעוזרת היועץ המשפטי של עיריית ירושלים נאמר, כי העירייה מכירה בחובתה החוקית (במשותף עם המדינה) למתן חינוך חובה לילדים הגרים בתחום שיפוט של העירייה והלומדים במוסדות חינוך רשמיים, ומציין כי העירייה ממלאת את מחויבותיה אלו. במכתב שני, משנת 1994, הודיע הפקיד הממונה על המגזר הערבי במחלקת החינוך של עיריית ירושלים למוקד להגנת הפרט, כי ככל שהדבר נוגע לתלמידים תושבים בירושלים, בין אם יש להם תעודת זהות של ירושלים ובין אם בידם תעודת זהות של הגדה המערבית, העירייה אינה מטילה ספק בחובתה לקבלם לבתי הספר העירוניים. אשר לתשלומים שעל אותם תלמידים לשלם, בדבר יטפל היועץ המשפטי של העירייה.

על אף מה שנאמר במכתבים אלה, הובא לידיעת המוקד להגנת הפרט כי בפועל לא התקבלו ילדים רבים במהלך שנת 1994 לבתי ספר, ומשום כך עלינו להיאבק על כל מקרה ומקרה. כעת מחכים מקרים רבים להחלטת היועץ המשפטי של העירייה בשאלת התשלומים. הוא דורש לדעת מה מעמדם של ילדים אלה. לדעתנו, אותם הקריטריונים הנוגעים לעניין למטרות הביטוח הלאומי יש ליישם גם ביחס לחינוך, והקבלה לבתי הספר העירוניים אינה צריכה להיות מותנית ברישום במשרד הפנים (תהליך שהוא ממושך, ועד שהוא מסתיים גורם לאובדן זמן לימוד).

מן המבקשים לקבל מעמד של תושבות קבע בירושלים דורש משרד הפנים מסמכים באשר למקום לימודיהם של הילדים – כאחת מן הראיות המוכיחות מגורים בפועל, של ילדים והורים כאחד. ומנגד, בה בעת אומרת מערכת בתי הספר להורים, שאם ילדיהם אינם רשומים בישראל או במשרד הפנים, הם לא יוכלו להתקבל לבתי הספר. כתוצאה מסירוב זה ומן העלויות הגבוהות של בתי ספר פרטיים, נאלצים אנשים לשלוח את ילדיהם לבתי ספר בגדה המערבית בפרברי ירושלים – ודבר זה משמש בידי משרד הפנים כהוכחה שמרכז חייהם אינו ירושלים.

מאמר שפורסם לאחרונה בעיתון הישראלי "כל העיר" עוסק במחסור החמור בכיתות לימוד במזרח ירושלים. מחלקת החינוך העירונית אומרת, כי היא מנסה לטפל בעניין זה, אך טוענת כי זו הסיבה שבעטייה אין אפשרות לקבל תלמידים נוספים.

ישנם אנשים אשר מצליחים להכניס את ילדיהם לבתי ספר פרטיים או לבתי ספר של הווקף, למרות בעיית התשלום. עם זאת, יש לכך היבט פוליטי: שהרי אילו נפתרו כל הבעיות, כלומר, היו מספיק בתי ספר וכיתות

לימוד במערכת הציבורית, והעירייה היתה מוכנה לקבל את כל הילדים הללו – במקרה כזה היו הווקף ובתני ספר אחרים נפגעים קשות.

מעניין שכאשר ילדים נמצאים במצב דומה בגדה המערבית (כשהורה אחד הוא תושב והאחר שוהה על בסיס היתר ביקור ארוך-טווח), זכותם לחינוך חובה מכובדת. אך דווקא במזרח ירושלים, שבה ממשלת ישראל היא האחראית הישירה להבטחת מימוש הזכות, זכות זו אינה מכובדת.